

XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku
darba organizācijas izvērtēšanas komisijas
ziņojums

Rīgā, Vaļņu ielā 2

2015.gada 2.septembrī

I. Ievads

2015.gada 11.jūlijā Mežaparka Lielajā estrādē notika XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku (turpmāk – svētki) ģenerālmēģinājums, kurš svētku dalībnieku veselības problēmu – ģībšanas dēļ tika pārtraukts.

Ar Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk – ministrija) 2015.gada 12.jūlija rīkojumu Nr.363 “Par izvērtēšanas komisijas izveidošanu” (grozīts ar 2015.gada 15.jūlija rīkojumu Nr.368 “Grozījumi Izglītības un zinātnes ministrijas 2015.gada 12.jūlija rīkojumā Nr.363 “Par izvērtēšanas komisijas izveidošanu””) un 2015.gada 31.jūlija rīkojumu Nr.387 “Grozījumi Izglītības un zinātnes ministrijas 2015.gada 12.jūlija rīkojumā Nr.363 “Par izvērtēšanas komisijas izveidošanu””) izveidota komisija, lai izvērtētu svētku darba organizāciju (t. sk. dalībnieku slodžu plānošanu un veselības aizsardzību, kā arī iesaistīto pušu un dienestu komunikāciju) un analizētu ar pasākuma sagatavošanu un norisi saistītos riskus un to vadību, kā arī sniegtu ieteikumus risku plānošanai un pasākuma vadības plānam, organizējot turpmākos Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkus.

Komisijas sastāvā tika iekļauti: komisijas vadītāja: ministrijas valsts sekretāra vietniece – Izglītības departamenta direktore E.Papule; komisijas vadītāja vietnieks: Kultūras ministrijas valsts sekretārs S.Voldiņš; komisijas locekļi: Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietnieks I.Alliks); Lauku ģimenes ārstu asociācijas vadītāja L.Kozlovska; Pārtikas un veterinārā dienesta ģenerāldirektors M.Balodis; Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Bērnu tiesību aizsardzības departamenta direktore I.Millere; Valsts izglītības satura centra vadītājs G.Catlaks; Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes priekšnieks A.Bukēvičs; Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta priekšnieka vietnieks K.Eklons; Rīgas Kultūras un tautas mākslas centra “Mazā ģilde” jauniešu kora “Balsis” mākslinieciskais vadītājs I.Teterovskis; Rīgas Stradiņa universitātes Anesteoloģijas un reanimatoloģijas katedras asociētais profesors V.Liguts; Neatliekamās medicīnas asociācijas prezidente – ārste S.Villere.

Komisijas sanāksmes notikušas sešas reizes – 2015.gada 20.jūlijā, 3., 10., 17., 24.augustā un 2.septembrī, kurās analizēta publiski pieejamā informācija medijos, valsts institūciju, pašvaldību, komercsabiedrību, Latvijas Republikas Tiesībsarga sniegtā informācija, kā arī uzaicināto speciālistu sniegtā informācija klātienē.

II. Aprakstošā daļa

Valsts izglītības satura centrs, sniedzot informāciju par ģenerālmēģinājuma dienas - 2015.gada 11.jūlija grafiku (17.07.2015 vēstule Nr.1-06/773), norāda, ka Mežaparka estrādē piedalījās ap 13 500 dalībnieku (ap 11 000 koristu, 800 deju dejotāju, 700 folkloras kopu dalībnieku un 900 pūtēju orķestru dalībnieku). Rīta caurlaides mēģinājums tika plānots no plkst.9.00 līdz 13.00 (beidzās stundu ātrāk ap plkst.12.00), un pulcēšanās uz mēģinājumu sākās plkst.7.30. Savukārt pulcēšanās uz ģenerālmēģinājuma koncertu sākās plkst.17.30, stāšanās kolonās pa balsu grupām – plkst.18.30 un plkst.19.00 norisinājās uziešana uz estrādes un ģenerālmēģinājums.

Komisija pieprasīja papildu no dažādām institūcijām un saņēma šādu informāciju:

Bērnu klīniskās universitātes slimnīcai (turpmāk – BKUS) lūgts sniegt informāciju par dalībnieku diagnozēs (anamnēzēs) vai sākotnēji veiktajās analizēs konstatētajiem medicīniska rakstura traucējumiem (neatbilstībām normām), to iespējamām cēloņiem un sākotnējiem secinājumiem par stacionēto dalībnieku veselības stāvokli, piesaistītajiem resursiem medicīniskās palīdzības sniegšanai un to pietiekamību, kā arī jebkuru citu informāciju, kura nozīmīga komisijas darbā.

BKUS sniedz informāciju, ka svētku laikā kopā veselības pakalpojumus BKUS saņēma 153 dalībnieki Neatliekamās medicīniskās palīdzības un observācijas nodaļā (turpmāk – NMPON), no kuriem stacionēti tika 12 bērni. Analizēti tika 150 bērni ar somatiskām, ķirurģiskām un traumatiskām sūdzībām. No medicīniskās dokumentācijas tika atlasīti pacienti ar dehidratācijas (atūdeņošanās) pazīmēm, kas ietvēra anamnēzi par uzņemto šķidrums daudzumu, pašsajūtu, sausu un apliktu mēli, un tādi bija 28 pacienti. Savukārt 10 bērniem tika ordinēti vēdera izejas veicinoši pasākumi (medikamenti, klizma, u.c.).

Analizējot Dziesmu un deju svētku dalībnieku veselības pakalpojuma sniegšanu BKUS 2015.gada 11.jūlijā, secināms, ka NMPON nodaļā veselības pakalpojumu saņēma 41 svētku dalībnieks, no kuriem stacionēti tika 6 bērni.

Datums	Pediātrs/ķirurgs	Traumas	Kopā	Stacionēti
11.07.2015.	29	12	41	6

BKUS secinājumi:

1. Nepieciešamība griezties pēc palīdzības NMPON pieauga no trešās svētku dienas.
2. Salīdzinot ar kopējo dalībnieku skaitu, nepieciešamība bērņus stacionēt slimnīcā bija maza.
3. Palīdzība meitenēm bija nepieciešama divas reizes biežāk nekā zēniem, īpaši 13, 14 un 15 gadu vecumā. Zēniem 11 un 12 gadu vecumā palīdzība bija nepieciešama biežāk, bet divas reizes retāk kā vienaudzēm.
4. Prevalē veselības traucējumi saistīti ar CNS (centrālās nervu sistēmas) funkcionalitāti un funkcionāliem zarnu darbības traucējumiem.
5. Klīniski dehidratācija bija 22% bērņiem. Ar laboratorām novirzēm 36% gadījumu no dehidratācijā esošiem pacientiem.
6. Traumu biežāk skartās ķermeņa daļas bija galva un kājas. Nepieciešamība pēc stacionēšanas bija maza.

Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Rīgas meži”, ievērojot apstākli, ka komisijas rīcībā ir iepriekšminētās komercsabiedrības 2015.gada 20.maija vēstule Nr.SRM-15-362-nd “Par Mežaparka Lielās estrādes kora tribīņu ietilpību”, kurā tiek norādīts, ka kora tribīņu ietilpība ir līdz 6000 cilvēkiem, lūgts iesniegt Latvijas Būvinženieru savienības SIA „LBS-Konsultants” tehniskās ekspertīzes slēdzieni, kā arī jebkuru citu informāciju, kura ir nozīmīga komisijas darbā.

Komisijas darbības laikā vēl nav saņemta SIA “Rīgas meži” informācija, jo Latvijas Būvinženieru savienības SIA “LBS-Konsultants” turpina veikt Mežaparka Lielās estrādes tehnisko ekspertīzi.

Rīgas Tehniskajai universitātei lūgts sniegt skaidrojumu, vai un pie kādiem apstākļiem teorētiski var rasties situācija, kad brīvdabas estrādē, uz kuras skatuves paaugstinājumiem atrodas aptuveni 12 000 dalībnieku, izjūtams skābekļa samazinājums, kā arī jebkuru citu informāciju, kas var būt nozīmīga komisijas darbā.

Rīgas Tehniskā universitāte sniedza informāciju, ka universitātei nav ekspertu, kas varētu izvērtēt iemeslus, kuru dēļ, iespējams, izveidojās “bezgaisa kabatas” Mežaparka Lielajā estrādē svētku ģenerālmēģinājuma laikā, un nevar sniegt skaidrojumu par šādiem apstākļiem un to cēloņiem.

Komisijas darbā analizēti svētku rīkotāja – Valsts izglītības satura centra, citu institūciju atzinumi un pašvaldību sniegtā informācija:

Valsts izglītības satura centrs – sniedzot skaidrojumu par svētku norisi (17.07.2015 vēstule Nr.1-06/773), norāda, ka objektīvs svētku izvērtējums tiks sagatavots pēc institūciju (Valsts policijas (turpmāk – VP), Valsts ugunsdrošības un glābšanas dienesta (turpmāk – VUGD), Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – NMPD), Pārtikas veterinārā dienesta (turpmāk – PVD)) atzinumu saņemšanas, svētku Rīcības komitejas un mākslinieciskās padomes sēdēm un VISC iekšējās Svētku izvērtēšanas noslēguma līdz 2015.gada 30.septembrim.

VUGD (29.07.2015 vēstule Nr.22-1.22/1164) norāda, ka vairāku veidu ugunsdrošības pārkāpumi fiksēti svētku dalībnieku izmitināšanas vietās (skolās), un sniedz vairākus ar ugunsdrošības noteikumu ievērošanas uzlabošanu saistītos priekšlikumus.

NMPD (27.07.2015 vēstule Nr.1-9/959) norāda, ka svētkos tika iesaistīti vairāk kā 400 medicīnas darbinieki, t.sk. ģenerālmēģinājumā 44 personas; nodrošinātas: divas medicīniskās teltis, viena reanimācijas brigāde, divas ārsta palīgu brigādes un pieci pastiprināti pirmās palīdzības posteņi. 11.jūlijā Mežaparka estrādē visas dienas laikā tika sniegta medicīniskā palīdzība kopā vairāk kā 500 reizes, savukārt laikā no plkst.20.30 līdz 01.00 – 184 reizes, kā arī stacionārā nogādāti 12 dalībnieki, no tiem 5 stacionēti īslaicīgi. Iepriekšminētajā vēstulē sniegti arī vairāki priekšlikumi svētku organizatoriem.

NMPD sniegtā informācija par aprūpēto dalībnieku veselības stāvokli 11.jūlijā pēc plkst.20.35.

	Bērnu veselības stāvoklis	Bērnu skaits
NMPD	Stāvoklis pēc ģīboņa, ģībonis	28
	Aukstuma ietekme	18
	Situācijas reakcija, t.sk. panikas lēkme	61
	KOPĀ	107
	No tiem nogādāti slimnīcā	12
	No tiem īslaicīgi stacionēti	5 (2 pacientiem ir BKUS izraksta kopija)
Latvijas Sarkanais Krusts	Bērnu skaits, kuriem reģistrēta palīdzības sniegšana	77
	t.sk., bērni pēc ģīboņa	33
	KOPĀ (MNPD + LSK)	184

VP (28.07.2015 vēstule Nr.20/10/5-45040) norāda, ka policijā tika izstrādāts “Sabiedriskās kārtības un satiksmes drošības nodrošināšanas plāns IX Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku laikā no 2015.gada 6.jūlija līdz 12.jūlijam”, un svētkos incidentu nav bijis.

PVD (30.07.2015 vēstule Nr.PVD01.1-13/15/1949) norāda, ka bijuši vairāki gadījumi, kad neilgi pirms ēdienreizes svētku dalībniekiem paredzētais siltais ēdiens tika aizstāts ar sausajām pārtikas pakām, un dalībnieki izteikuši pretenzijas par to saturu un vakuumā iepakoto produktu apgrūtinātu atvēršanu.

Svētku dalībnieku ēdināšana izmitināšanas vietās un Mežaparkā tika nodrošināta atbilstoši ēdienkartei (siltais pamatēdiens, salāti, fasēts dzēriens, maize un konditorejas izstrādājums). Pārkāpumi netika konstatēti, tomēr Mežaparka estrādē dalībniekiem nebija iekārtota vieta ēšanai (nojume, galdi, sēdvietas), īpaši ņemot vērā nelabvēlīgos laika apstākļus.

Madonas novads (17.07.2015 vēstule Nr.MNP/2.1.3.1./15/1753) informē, ka novadu pārstāvējuši 798 dalībnieki, un izsaka pateicību svētku organizatoriem par profesionalitāti un atbildību svētku organizēšanā.

Valmieras pilsētas pašvaldība (27.07.2015 vēstule Nr.2.2.1.7/15/1325) izsaka pateicību par svētku organizēšanu un informē, ka bija ļoti apmierināti ar savas pašvaldības mītnes vietām (Mežciema pamatskola un Rīgas 63.vidusskola), kā arī ierosina nākotnē kora repertuāra apguvi diferencēt pa klašu grupām atbilstoši vecumposmam, jo tā, kā tas bija šajos svētkos, ka apgūstamais repertuārs bija gandrīz 26 dziesmas, nav iespējams kvalitatīvi apgūt gan skolēnu kapacitātes, gan interešu izglītības programmai piešķirto stundu skaita dēļ; plānojot ēdienkarti svētku dalībniekiem, ņemt vērā Ministru kabineta 2012.gada 13.marta noteikumus Nr.172 "Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem", kuri nosaka uztura normas atbilstoši skolēnu vecumam, kas šajos svētkos netika ievērotas.

Gulbenes novads (16.07.2015 vēstule Nr.LZ/4.p.1/15/92) informē, ka novada Lizuma pagastu pārstāvējuši pieci kolektīvi, un izsaka nožēlu par liegto piedalīšanos svētku gājienā. Norāda, ka divām kora dalībniecēm ģenerālmēģinājuma laikā tika sniegta medicīniskā palīdzība, un publiski izskanējušais viedoklis par to, ka vainojams pārgurums vai nepilnvērtīgs uzturs, nav korekts, jo viņām tika novērots kakla apsārtums, kurš pēc 16 stundām izgaisis kā nebijis. Ievērojot minēto, izsaka aizdomas, ka notikusi kaut kādu ķīmisku vielu reakcija, jo koncerta laikā svētku dalībniecei sākusi stipri sāpēt galva, parādījās reiboņi, un meitene zaudējusi samaņu, kuras laikā novēroti arī ķermeņa krampji. No bezsamaņas viņa atguvusies slimnīcas palātā. Savukārt otrai svētku dalībniecei slikti palicis naktī, kad atgriezusies naktsmītnē, un viņa nogādāta slimnīcā. Arī pēc atgriešanās no svētkiem dzīvesvietā nejūtas labi. Ir nodoti asins paraugi analīzēm. Versiju par ķīmisku vielu iespējamo iedarbību ģenerālmēģinājuma laikā izsaka arī Lizuma vidusskolas skolotājs S.Rakauskis, kas bijis estrādē un vairāk nekā divas stundas sniedzis pirmo palīdzību ģenerālmēģinājuma dalībniekiem. Pavadošais dalībnieka vecāks B.Tjarve norāda, ka viņai nav saprotama pārspīlētā estrādes pārblīvētība, t.sk. visas trepes (labi, ka pagasta kora dalībnieki stāvējuši uz soliem, tādējādi mazākajiem dalībniekiem neradās gaisa trūkums), kā arī tas, ka netika atstātas ejas, lai nepieciešamības gadījumā tiktu uz tualeti vai nodrošinātu medicīnas darbinieku piekļuvi dalībniekiem.

Publiskajā telpā izskanējusi informācija, ka pūtēju orķestra programmā bija paredzēti specefekti – dūmi estrādē, tomēr novērojumi klātienē apliecina, ka dūmi neparādījās, bet sākās masveida dalībnieku ģībšana.

Vēstulē ierosināts objektīvi izmeklēt notikušo, kā arī svētku organizatorei A.Bērziņai objektīvi izvērtēt organizatoriskās nepilnības un uzņemt atbildību.

Latvijas Republikas Tiesībsargs (20.07.2015 vēstule Nr.1-5/161) informē, ka saņēmis Latvijas Ārstu biedrības 2015.gada 14.jūlija vēstuli par iespējamu noziedzīgu nolaidību un iespējamu vardarbību pret bērniem svētkos. Tiesībsarga ieskatā, iespējams, ir pārkāptas vairākas Bērnu tiesību aizsardzības likuma normas, un lūdz veikt pārbaudi un izvērtēt atbildīgo amatpersonu rīcību.

Tiesībsargs 2015.gada 3.augusta tikšanās laikā ar izglītības un zinātnes ministri M.Seili izteicis vairākus priekšlikumus šāda veida pasākumu organizēšanā un bērnu tiesību ievērošanā:

1. Bērnu pieļaujamās noslodzes noteikšana un ievērošana (pieļaujamā mācību slodze ir noteikta, darba slodze ir noteikta), piemēram, katram bērnam jāstāda plānoto stundu skaits pasākumā, lai nepieļautu pārslodzi. Programma jāveido atbilstoši bērnu pieļaujamai noslodzei, nevis otrādi – bērnu vajadzības jāpakārto programmai.
2. Bērnu pamatvajadzību nodrošināšana:
  - regulāras, pilnvērtīgas un kvalitatīvas ēdienreizes;
  - dzeramā ūdens pieejamība gan pasākuma laikā, gan izmitināšanas vietās;
  - piemērotas naktsmītnes, ievērojot sanitāri-higiēniskos, ugunsdrošības un elektrodrošības noteikumus, kā arī nodrošinot privātumu;
  - bērnu dienas režīma ievērošanas uzraudzība (pietiekams naktsmiers, atpūta, ēšana);
  - atpūtas iespēju nodrošināšana pasākumu (mēģinājumu) laikā.

3. Informācijas par bērnu veselības stāvokli nodrošināšana.
4. Kvalitatīvas infrastruktūras pasākumu norises vietā nodrošināšana.

Komisija uzklausa šādu pieaicināto speciālistu viedokli:

Atbildīgais par svētku drošību K.Rubīns informē, ka svētku laikā Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma izpratnē veica personas, kura bija atbildība par sabiedrisko kārtību un drošību, pienākumus, t.sk., nodrošināja ar nepieciešamo informāciju visas iesaistītās struktūras, kas atbild par sabiedrisko kārtību un drošību, kā arī nodrošināja šo struktūru savstarpējo komunikāciju. Norāda, ka laikā, kad vienlaikus tika paceltas 20 dalībniekiem izsniegtās trauksmes "izsaukuma zīmes" (A3 plakāta formātā, zaļā krāsā), veica pārrunas par šo situāciju ar nākamās dziesmas virsdiriģentu R.Vanagu, un paziņoja par ģenerālmēģinājuma pārtraukšanu. Lēmums tika pieņemts pēc Valsts policijas ar klātesošo amatpersonu ieteikuma. Nekavējoties tika informēta VISC direktora vietniece A.Bērziņa un izglītības un zinātnes ministra birojs. Akcentē, ka ģenerālmēģinājums tika ne tikai pārtraukts, bet arī nekavējoties veikta koristu evakuācija no estrādes. Brīdī, kad NMPD telts bija pārslogota, un ārstu palīgi devās sniegt palīdzību, bērnu reģistrāciju veica VUGD speciālisti, un aptuveni pusstundu neviens neveica ģībušo bērnu reģistrāciju. Ģībušos bērnus nesa no skatuves gan Latvijas Sarkanā Krusta darbinieki, apsardzes darbinieki, gan policijas darbinieki, gan ugunsdzēsēji. Ne visi ģībušie bērni tika nogādāti uz medicīnas telti, daļu nesa uz VUGD telti un uz policijas mašīnām. Personīgais novērojums, ne visiem bērniem bija nepieciešama medicīniskā palīdzība. Informē, ka ģībšana notika ne tikai Mežaparka estrādē, bet arī 3. un 11.trolejbusa galapunktā, turklāt turpinājās arī aptuveni stundu pēc ģenerālmēģinājuma pārtraukšanas. Izsaka viedokli, ka faktiski pārsvarā bija nevis dalībnieku ģībšana, bet gan **masveida panika**, un iemesls tās izraisīšanai bija apstākļi, ka Latvijas Sarkanā Krusta darbinieki sajauc skatuves kreiso pusi ar labo pusi. Tā vietā, lai vienu no pirmajiem ģībušajiem aiznestu pa kreiso pusi, jo noģībušais bērns atradās estrādes kreisajā pusē, aiznesa pa priekšu starp kori un virsdiriģentu, un situācija izskatījās dramatiska, kas arī provocēja masveida reakciju. Informē, ka svētku atbalsta personālā tika iesaistītas 108 skolu medmāsas, kuras atradās visās dalībnieku izmitināšanas vietās un kuras bija sava novada delegācijā, un kuru darbu apmaksāja attiecīgās pašvaldības. Medicīnas darbinieku pienākums bija novērot bērnu ikdienas dzīvi, vai bērni ir paēduši, nav noguruši, un izvērtēt, vai ir spējīgi piedalīties paredzētajos pasākumos. Tomēr izrādījās, ka neviens no medicīnas jautājumos atbildīgajiem nekoordinēja šo resursu. Atgriezeniskā saite nenotika. Visi piekrita, ka iesaistītās medmāsas bija laba ideja, bet nebija koordinēta viņu darbība. Ļoti svarīgi, lai NMPD kā vadošais medicīniska rakstura jautājumos saskaņā ar Dziesmu svētku likumu, saņemtu informāciju no skolas medmāsām, ka kādā skolā bērni kādu iemeslu dēļ nevar piedalīties paredzētajā pasākumā (piemēram, bērni no rīta nav paēduši). Resurss iesaistīts bija, bet netika pilnībā izmantots.

RSU Psihosomātiskās medicīnas un psihoterapijas katedras vadītāja, profesore G.Ancāne informē, ka nepieciešams no diviem komisijas mērķiem likt akcentu nevis uz pirmo – kāpēc tas notika, jo to mēs varam diezgan ātri saprast – bērni bija pārguruši, slikti ēduši, nedzēruši, bet uz otro – ko darīt, lai tā turpmāk nenotiktu? Tas ir medicīnas ētikas un filozofijas jautājums. Kā tas viss izcēlās? Izcēlās tāpēc, ka tie, kuri rīkoja, nebija profesionāli svētku rīkotāji, tāpēc iesaka nākotnē noteikti mainīt rīkotājus. Protams, daudz vienkāršāk veidot tādu organizācijas komiteju, kuri kaut ko saprot no bērnu fizioloģijas un turklāt saprot abas fizioloģijas daļas – gan tīri fizisko – ķermeņa funkcionēšanu, gan arī emocionālo labsajūtu. Atgādina, ka veselības definīcija saka, ka veselība ir nekas cits kā labsajūta – fiziska labsajūta, emocionāla labsajūta. Svētkos nebija neviena, kas rūpētos par veselību vai labsajūtu. Pievienojas kolēģa – komisijas locekļa prof. V.Liguta teiktajam, ka mums ir ļoti labs resurss, kas ir arī atzīts Eiropā – Slimību profilakses un kontroles centrs, kas netika izmantots svētku organizēšanā. Ja rīcības komitejā būtu bijusi šī centra vadītāja I.Šmate, viņa nozīmētu veselības veicināšanas speciālistus, kuri jau ilgu laiku iepriekš iepazītos ar katru skolu, kurā bija plānots palikt svētku dalībniekiem. Ļoti liels akcents patlaban tiek likts uz NMPD, kura funkcijas ir glābt dzīvību un sniegt neatliekamu palīdzību, taču nākotnē akcents ir jāpārliet no NMPD uz veselības veicināšanu, proti, uz tādu svētku

organizāciju, kas neveicina situācijas, kad ir jāglābj kāda dzīvība. Svētku laikā bija vērojama devalvējoša attieksme pret bērniem. Pirmais fakts: bija bērni bērnudārza vecumā. Norāda, ka nav dzirdējusi, ka bērnu vecākiem bija iedoti ielūgumi vai vismaz iespēja nopirkt biļeti uz koncertu. Uzskata, ka bērns justos daudz labāk, ja viņš zinātu, ka koncertu skatās mamma, vecmāmiņa vai tētis, tāpēc bērniem trūka emocionālas drošības izjūtas. Liels sarūgtinājums bija vecākiem, kuriem nebija iespēja skatīties savu bērnu uzstāšanos. Viennozīmīgi norāda, ka dalībnieku skaits svētkos ir par lielu.

Svētku Rīcības komitejas izpilddirektore A.Bērziņa norāda, noslēguma koncerta ģenerālmēģinājums notika 11.jūlijā plkst. 19.00, un tajā piedalījās visi noslēguma koncerta dalībnieki: kora dziedātāji, folkloras kopu dalībnieki, tautas deju ansambļu dalībnieki un pūtēju orķestru dalībnieki. Koncerts tika veidots kā viens koncerta uzvedums, kur visi kora dziedātāji vienlaikus piedalās uz Mežaparka Lielās estrādes. Dziesmu un deju svētkos šāda koncerta veidošana ir tradicionāla, kāda jau bija 2005. un 2010.gadā. Šī pieredze koncerta veidošanā radošajai grupai jau ir bijusi vairākas reizes. Kora dziedātāju dalībnieku skaits ir apmēram 12 tūkstoši. Līdztekus šiem dziedātājiem tajā pašā skaitā ietilpst arī pedagogi. Tās ir pavadošās personas, kuras piedalās kopā ar kora dziedātājiem, uzraugot gan drošību, gan kārtību, gan arī bērnu veselību. Pavadošajām personām bija jāatrodas kopā ar bērniem uz estrādes. Koncerts ritēja savu gaitu, bet kādā brīdī sākās bērnu veselības stāvokļa pasliktināšanās. Jau iepriekšējos mēģinājumos bērniem bija informācija, ka, ja kaut nedaudz jūtās slikti vai ja jūt kādu savas veselības apdraudējumu, tad ir jāpaceļ iepriekš sagatavotais plakāts ar izsaukuma zīmi. Uz svētkiem pirmo reizi tika sagatavoti īpašie simboli – izsaukuma zīmes, lai palīdzētu medicīnas darbiniekiem un Latvijas Sarkanā Krusta pārstāvjiem ātrāk pamanīt tos bērnus, kuriem ir nepieciešams sniegt palīdzību. Un mēģinājuma laikā bērni arī izmantoja šīs zīmes, lai varētu ātrāk pamanīt viņu atrašanās vietu un sniegtu nepieciešamo palīdzību. Mēģinājums jau bija krietni pavirzījies uz noslēguma daļu, kad arvien vairāk bērniem radās veselības traucējumi un saskaņā ar visiem nosacījumiem un normatīvajiem aktiem, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – NMPD), Valsts policijas, VUGD pārstāvji vienojās par ģenerālmēģinājuma pārtraukšanu. Vienlaikus tika izlemts, ka mēģinājums ir ne tikai jāpārtrauc, bet arī jābeidz, lai nerastos vēl vairāk bērnu, kuriem ir nepieciešama palīdzība. Līdz ar to ģenerālmēģinājums tika pārtraukts, nodrošinot ģenerālmēģinājuma dalībniekiem un skatītājiem mierīgu estrādes teritorijas atstāšanu bez panikas un haosa. Līdz ģenerālmēģinājuma beigām bija atlikušas apmēram piecas dziesmas.

Informē, ka lēmumu par ģenerālmēģinājuma pārtraukšanu pieņēma atbilstošie dienesti, kur arī viņa tika pieaicināta. Kad lēmums tika pieņemts, programmas vadītāji paziņoja, ka ir pārtraukums, un viņa pati paziņoja, ka ģenerālmēģinājums ir beidzies. Ģenerālmēģinājums pārtraukts, lai ievērotu drošību, lai nerastos nekādas liekas problēmas, jo daudziem bērniem bija kļūvis slikti, un tajā brīdī nevarēja zināt dalībnieku ģībšanu patieso iemeslu. Svētku dalībnieki bez panikas un haosa pedagogu vadībā atstāja gan pašu skatuvi, gan Mežaparka Lielās estrādes teritoriju. Rīgas Domes Satiksmes departamenta pārstāvjiem tika paziņots par satiksmes plūsmas regulēšanu, kas nozīmē papildus sabiedriskā transporta ātrāku atsūtīšanu uz Mežaparka Lielo estrādi, jo mēģinājums līdz ar to beidzas 20 – 25 minūtes ātrāk, nekā bija sākotnēji plānots. Visi dienesti pildīja savas funkcijas, sniedzot gan nepieciešamo palīdzību, gan nodrošinot bērniem mierīgu un drošu došanos no Mežaparka estrādes. Kategoriski noraida informāciju, ka dalībniekiem bija aizliegts ņemt līdzī uz estrādi dzeramo ūdeni, turklāt šajos svētkos, lai bērniem būtu vieglāk, tika nodrošinātas 0.5l tilpuma pudeles ar dzeramo ūdeni, lai varētu paņemt līdzī uz estrādi, un dzeramais ūdens bija pietiekamā daudzumā. Nevar izskaidrot, kāpēc notika dalībnieku masveida veselības pasliktināšanās. Šajos svētkos bērniem, salīdzinot, piemēram, ar 2010.gadu, mēģinājumi bija vienu dienu ilgāk. Mēģinājumu process tika nodrošināts pat īsākā laika posmā katru dienu, nekā bija 2010.gadā. Kāds bija iemesls bērnu ģībšanai, var tikai minēt. Droši vien viens no būtiskākajiem aspektiem ir laika apstākļu maiņa. Diena bija silta, bet vakarā palika vēsi un patiešām bija ļoti daudz bērnu, kuriem bija auksti, jo viņi nebija pietiekami silti apģērbusies. Lielākoties bērnus ietekmēja laika apstākļi, jo notika strauja temperatūras maiņa.

Visiem kora ģenerālmēģinājuma dalībniekiem bija laiks aizbraukt uz skolām paēst pusdienas, atpūsties, jo starplaiks starp rīta mēģinājumu un ģenerālmēģinājumu bija pietiekami ilgs. Apstiprina, ka ikdienas mēģinājumos arī ir bijusi ģībšana un to fiksēja NMPD darbinieki vai Latvijas Sarkanā Krusta darbinieki, pie kuriem bērni vērsās pēc palīdzības. Nākotnē risināms jautājums, lai varētu Mežaparka Lielās estrādes teritorijā visiem bērniem, kas parasti ir vairāk nekā 12 tūkstoši, nodrošināt siltas pusdienas. Organizatori apzinās, ka šajā jautājumā ir nepieciešami uzlabojumi un jauni risinājumi. Tomēr tas ir pietiekami sarežģīti no pārtikas sagatavošanas viedokļa, nodrošinot nepieciešamo ūdeni, kā arī notekūdeņu sistēmu utt. Uzsver, ka tad, kad sākās dalībnieku masveida veselības problēmas, haosa moments nevaldīja. Ļoti daudziem bērniem bija nepieciešama palīdzība, un bērnus nesa gan NMPD, gan Latvijas Sarkanā Krusta pārstāvji, gan arī palīdzēja pieaugušie. Tie bija pedagogi, kas bija klāt pie kora dalībniekiem, gan virsdiriģenti, lai pēc iespējas ātrāk bērnus, kuriem ir palicis slikti, aizgādātu uz drošajām vietām. Drošās vietas bija teltis un NMPD mašīnas. NMPD mašīnu skaits bija tik liels, cik pēc plāna bija paredzēts. Uzsver, ka mēģinājums viennozīmīgi bija jāpārtrauc. Noslēguma koncerts Mežaparka Lielajā estrādē arī sākotnēji bija plānots tikai 2,5 stundas, ņemot vērā gan bērnu, gan skatītāju noslogotību un arī to, ka visi bērni pēc koncerta brauc mājās uz saviem novadiem. Šajos svētkos bija lieliska iespēja ieplānot svētkus tā, ka pirmo reizi tautas deju kolektīvi, kuri dejoja Daugavas stadionā, varēja Mežaparka Lielajā estrādē klausīties kopā. Būtu ideāli, ja varētu izplānot svētkus vairāku nedēļu garumā, bet visi apstākļi jāvērtē kopā gan no ierašanās, gan no transporta plūsmas, gan izmaksu aspekta. Tāpat ir ļoti būtiski nodrošināt gan ēdināšanas sistēmu, gan iespējas, kur izmitināt visus svētku dalībniekus, gan arī nodrošināt sabiedrisko transportu, lai gan dalībnieki, gan skatītāji varētu nokļūt uz koncertiem. Šis ir garš, daudzšķautņains un sarežģīts process. Viņsprāt, svētku dalībnieku nav par daudz, jo svētkos būtībā piedalās visas valsts interešu izglītības programmas bērni. Dziesmu un deju svētkus gaida gan mūsdienu deju deļotāji, kas reizi piecos gados var piedalīties koncertā, tautas deju kolektīvu deļotāji, u.c. Šajos svētkos papildus, jo iepriekšējos svētkos finansējuma ierobežojuma dēļ nebija iespējams, piedalījās pirmsskolas vecuma deļotāji, kas gan salīdzinot bija neliels skaits. Programmā piedalījās arī bērnu simfoniskā orķestra dalībnieki, kas ar katru gadu palielinās, ir palielinājies koklētāju skaits. Savukārt pūtēju orķestri būtībā ir Latvijas dziesmu un deju svētku tradīcijas pamatā. Līdz ar to Dziesmu un deju svētki ir iespēja bērniem, kur piedalīties vienreiz piecos gados vienā lielā notikumā.

A.Bērziņa norāda, ka šāds dalībnieku skaits Mežaparka Lielajā estrādē svētkos bija gan 2000.gadā, gan 2005.gadā, gan 2010.gadā, līdz ar to, šos svētkus plānojot, organizatori rēķinājās ar iepriekšējo gadu dalībnieku skaitu, kā arī organizatoriem bijis pārsteigums, uzzinot par pieļaujamo dalībnieku skaitu seši tūkstoši. Organizētājus šis fakts izbrīnīja, jo līdz 2015.gada 20.maijam tika paziņots dalībnieku skaitu pašvaldībām, un kolektīvi jau zināja, kuri brauks uz svētkiem. Tiekoties ar SIA „Rīgas meži” pārstāvjiem, neviens nevarēja paskaidrot un pamatot, kas šie ir par 6 tūkstošiem cilvēku – vai tie ir pieaugušie cilvēki, vai tie ir bērni, vai tas ir rēķināts ar sānu tribīnēm, vai arī šis ierobežojums attiecas tikai uz galveno estrādes daļu. Nākošos svētkos koncerts noteikti nebūs 2,5 – 3 stundu garumā. Koncerts tiks veidots tā, ka katra kora grupa dzied dziesmas ar uziešanu uz skatuves un noiešanu no tās, un tad noteikti vienlaikus uz skatuves var atrasties 6 tūkstoši dalībnieku.

A.Bērziņa norāda, ka pavadošajām personām obligāti bija jābūt kopā ar bērniem, un pieaugušie tika rēķināti dalībnieku skaitā. Nosacījumos bija noteikts, ka šīm pavadošajām personām jābūt līdzās bērniem un visiem kuriem visas pavadošās personas un kora vadītāji bija klāt. A.Bērziņa informē, ka pavadošās personas netika instruētas, bet instruktāžas bija kora diriģentiem un kora vadītājiem, tomēr rakstveidā tās nav fiksētas. Par evakuācijas eju nenodrošināšanu A.Bērziņa domā, ka tas var būt saistīts ar kopējo svētku režiju, ar izkārtojumu uz estrādes un, protams, ka nākamajos svētkos šim jautājumam tiks pievērsta īpaša uzmanība.

A.Bērziņa skaidro, ka medmāsu tiešām sekoja līdzī tam, kas notiek skolās, jo vienlaikus izglītības iestādēs bija izmitināti gan deļotāji, gan kora dziedātāji, gan citi dalībnieki, lai bērniem cauru diennakti būtu nodrošināta pirmās palīdzības sniegšana. A.Bērziņa cer, ka svētku organizatoru pieredze tiks izmantota Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētku organizēšanā,

kad ir pieaugušo svētki, kur arī piedalīsies ļoti daudz bērnu. Paredzēts, ka 2018.gadā plānotajos Latvijas simtgades Dziesmu un deju svētkos varētu piedalīties ap 10 tūkstošiem bērnu. Varbūt no pašvaldībām var atbraukt ne tikai viens medicīnas darbinieks, kas piedalītos gan Mežaparka Lielajā estrādē līdztekus pie sava kora un arī Daugavas stadionā tad, kad dejotājiem ir mēģinājumi.

A.Bērziņa norāda, ka grūti precīzi pateikt, cik sausās pārtikas pakas tika izsniegtas, tomēr to var noskaidrot, veicot pašvaldību aptauju. Šobrīd tiek saņemti pārskati no pašvaldībām, un ir atsevišķas pašvaldības, kuras ir ieguldījušas vēl ļoti lielus līdzekļus no sava pašvaldības budžeta, lai papildus nodrošinātu ēdināšanas pakalpojumus. Cik tika izsniegtas „sausās pakas”, tas bija tikai pašvaldības ziņā. Atbildīgie speciālisti vai var paspēt bērnus aizvest uz pusdienām un atvest atpakaļ uz mēģinājumu. „Sausā ēdināšana” bija paredzēta tikai vienu reizi dienā. Cik faktiski izsniegtas „sausās pakas”, paliks kā jautājums, jo to aprēķināt nav iespējams.

A.Bērziņa skaidro, ka nākotnē, organizējot divus koncertus Mežaparka Lielajā estrādē, bērniem tas būs vēl nogurdinošāk, un kā vienmēr viens no nosacījumiem ir finansējums, plānojot uzturēšanās laiku, izmitināšanu un ēdināšanu. Pašvaldībām ļoti lielas izmaksas veidojas par transportu – transporta nomu, uzturēšanās un citām izmaksām, un visi šie aspekti ir jāskatās vienkopus.

A.Bērziņa atzīmē, ka par bērnu interesēm bija domāts – gan par drošību, gan par veselību, lai būtu gan emocionālais Dziesmu un deju svētku baudījums, gan arī viņi varētu sajusties interesanti, vajadzīgi un noderīgi. Par bērniem rūpējās visi, kuri bija iesaistīti.

Slimību profilakses un kontroles centra pārstāvji I.Arāja un I.Straume.

I.Arāja informē, ka centrs nosacīti pastarpināti šajos svētkos tika iesaistīts un ka personīgi tika pieaicināta tikšanās reizē, kur bija komunikatori. Bet tā kā NMPD bija kā galvenie Rīcības komitejā, tad informāciju, kas domāta dalībniekiem, tika apkopota un izziņota caur NMPD, bet informācija bija gan no centra ieteikumu formā, gan arī no Nacionālā veselības dienesta, kas saistīts tieši ar ģimenes ārstiem, ģimenes ārstu konsultatīvo telefonu. Informācija, kuru centrs apkopoja un izziņoja, ievietota arī Dziesmu un deju svētku mājaslapā. Bija divu veidu ieteikumi: 1)pirms vēl visi dalībnieki atradās mājās (informatīvu kartiņu sagatavošana par saslīmšanām utt., lai mediķiem būtu nepieciešamā informācija); 2)kad bērni ir atbraukuši uz Rīgu (par pārtiku, par dzeramo ūdeni, par roku mazgāšanu, par infekcijām).

I.Arāja skaidro, ka viņa nav ārsts, un vērtējumu, vai iepriekšminētie notikumi vērtējami kā ārkārtas situācija, nevar sniegt. Centra funkcija ir veikt preventīvās darbības jau līdz svētkiem. Šis darbs ir nepārtraukts gan veselību veicinošās kampaņās, gan citās aktivitātēs. Ārkārtas situācijās darbojas citi likumi, un citi dienesti sniedz šo palīdzību.

I.Straume atzīmē, ka centra otrā funkcija ir epidemioloģija. Ja notiek gadījums, piemēram, saindēšanās vai dizentērija, tad centrs pieslēdzamies šī jautājuma risināšanā pēc NMPD signāla.

I.Arāja domā, ka centra speciālisti turpmāk varētu piedalīties Rīcības komitejā, bet jebkurā gadījumā lēmumi, kas saistīti ar veselības aprūpi, jāpieņem ārstam. Skaidro, ka nākotnē svētku Rīcības komitejā centra funkcijas būtu jāsabalansē ar NMPD un attiecībā uz svētkiem tā būtu epidemioloģija.

I.Arāja atzīmē, ka centra speciālisti ir domājuši ne tikai par Dziesmu un deju svētkiem, kuros būtu jāveic preventīvajos darbs. Tāpat tas ir 1.septembris, kad bērni arī ģībst, un SPKC speciālisti varētu izstrādāt ieteikumus saistībā ar psihisko veselību.

I.Arāja apstiprina, ka centram ir apkopoti dati par bērnu vispārējo veselības stāvokli, un centrs var komisijas locekļus iepazīstināt ar šādiem datiem, kā arī norāda, ka dažādās saslīmšanās rādītāji ir dažādi, ir kuri minimāli uzlabojušies un ir kuri pazeminājušies, un cēloņi ir kompleksi – mazkustīgs dzīvesveids, pārtika, ilgstoša sēdēšana pie datora utt.

I.Arāja apstiprina, ka centra veselības veicināšanas speciālisti svētku sagatavošanas procesā var izvērtēt mēģinājumu grafiku un svētku rīkošanā var sniegt ieteikumus, kas nav no jauna jāizdomā, jo ir jau Pasaules Veselības organizācijas izstrādāti ieteikumi.

Komisija apkopojā un izvērtēja visus savā rīcībā esošajos materiālos norādītos iespējamus cēloņus.

Komisija **izslēdz** Gulbenes novada vēstulē (16.07.2015, Nr.LZ/4.p.1/15/92) izteiktās aizdomas, ka notikusi kaut kādu ķīmisku vielu reakcija, to pamatojot tikai ar pieņēmumiem (piemēram, skolotāja S.Rakauska kunga izteiktā versija) un subjektīviem situācijas skaidrojumiem, vienlaikus noliedzot dalībnieku pārguruma, šķidruma regulāras uzņemšanas nepieciešamības un uztura nozīmi, jo: 1) ģenerālmēģinājumā netika paredzēti un netika izmantoti nekāda veida specefekti (tajā skaitā saistīti ar ķīmisko vielu izmantošanu); 2) drošību un kārtību uzturošās institūcijas nekonstatēja ķīmisko vielu nesankcionētu izmantošanu; 3) teorētiski ķīmisko vielu akūta kaitīgā iedarbība izpaustos to izplatīšanās vietā, parasti nelielā platībā, skarot tur esošos cilvēkus un raksturojoties ar dažāda smaguma pakāpēm, bet līdzīgiem simptomiem. Būtiski, ka ģenerālmēģinājuma laikā dalībnieku ģībšana netika novērota kādā konkrētā vietā, bet izklaidus, un ne tikai uz estrādes.

Iespējamo iemeslu vērtējums:

1. Nepietiekama platība uz skatuves, kas rezultējas stresā (Latvijas Ārstu biedrība).

Komisijas secinājums: pārsniegtais pieļaujamo dalībnieku skaits Mežaparka estrādē (dalībniekiem ierobežots kustību apjoms) var būt cēlonis ortostatiskajam stresam, izraisot ģībšanu un, iespējams, provocējot apkārtesošajiem panikas reakcijas.

2. Pārspīlēta programma ar pārmērā lielu dalībnieku skaitu, kas rezultējas pārliecīgā nogurumā – ilgstošā statiskā slodzē (Latvijas Ārstu biedrība, Latvijas Republikas Tiesībsargs).

Komisijas secinājums: lai gan koku un deju kolektīvu dalībnieku vēlme piedalīties svētkos ir ļoti liela (un daudziem faktiski noteicošais stimuls piedalīties pašdarbības kolektīvos), kā arī tas ir stimuls iesaistīt skolniekus tautas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, Mežaparka Lielās estrādes infrastruktūra nespēj nodrošināt dalībnieku veselībai drošu un organisma fizioloģiskās uzbūves normālai funkcionēšanai atbilstošu vairāk kā 10 tūkstošu dalībnieku vienlaicīgu atrašanos tajā.

3. Dalībnieku uziešana uz estrādes bija apgrūtināta un ilglaicīga.

Komisijas secinājums: laiks koku pulcēšanai un izvietojšanai uz skatuves tika paredzēts no 30 minūtēm līdz 1,5 stundai, kas, ievērojot svētku saspringto mēģinājumu grafiku, bija nesamērīgs un radīja neērtības (piemēram, ja šajā laika periodā bija ieplānota dalībnieku ēdināšana, tad normāls ēdiena uzņemšanas laiks ir nesamērīgi īss, turklāt šajā laika periodā dalībniekiem jānokļūst savā mītnes vietā).

4. Plānojot ēdienkarti svētku dalībniekiem, netika ņemti vērā Ministru kabineta 13.03.2012. noteikumi Nr.172 "Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem", jo uztura normas neatbilda skolēnu vecumam (Valmieras pilsētas pašvaldība).

Komisijas secinājums: svētku organizatori bija nodrošinājuši, ka gadījumos, ja dalībnieki nepagūst laikus ierasties savā mītnes vietā uz ēdienreizi, tiek izsniegtas sausās pārtikas pakas, tādējādi dalībnieki (vismaz daļa) nespēja (nespēja) saņemt paredzēto silto ēdienu noteiktajā laikā un vietā, jo organizatoru plānā pusdienām (jādomā, ka siltajām) paredzētais laiks bija 1,5 stundas, turklāt, uzreiz pēc mēģinājuma beigām.

5. Visiem dalībniekiem bija vienāda ēdienkarte un netika ņemts vērā dalībnieku vecums, tomēr ēdinātāji skolās iespēju robežās piedāvāja papildus porcijas pēc dalībnieku lūguma (PVD).

Komisijas secinājums: nodrošinot ēdināšanu, nav ņemts vērā dalībnieku vecumposmu dažādība un porciju lielums (organismam nepieciešamo kaloriju daudzums diennaktī).

Komisijas gala secinājums:

Nav nosakāms viens noteicošais cēlonis dalībnieku veselības problēmām ģenerālmēģinājuma laikā.

Situāciju ģenerālmēģinājumā ietekmēja gan liels dalībnieku skaits Mežaparka estrādē (dalībniekiem ierobežots kustību apjoms) kā iespējamais cēlonis ortostatiskajam stresam, izraisot ģībšanu un, iespējams, provocējot apkārtesošajiem panikas reakcijas; dalībnieku uztura režīma neievērošana (īpaši silto ēdienreizu aizstāšana ar „sausajām pakām”); nepietiekami uzņemtais ūdens (ievērojot BKUS konstatēto, ka 22% stacionētajiem dalībniekiem bija dehidratācijas pazīmes); dienas režīma plānošana un pārkāpumi (dalībnieku nogurums); gan straujā temperatūras maiņa; gan nepietiekams dalībnieku sagatavošanas darbs reakcijai nestandarta situācijās (par ko liecina salīdzinoši liels konstatēto situācijas reakciju, tai skaitā, panikas lēkmju skaits).

Minētais liecina par objektīvi nepieciešamiem uzlabojumiem Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku organizācijas procesā. Attiecīgi komisijas priekšlikumi iekļauti šā ziņojuma V sadaļā.

III. Atbildības apkopojums

Uz svētku norisi attiecas vairāki tiesību akti:

- Bērnu tiesību aizsardzības likums;
- Dziesmu un deju svētku likums;
- Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums;
- Ministru kabineta 2009.gada 30.jūnija noteikumi Nr.682 „Valsts izglītības satura centra nolikums”;
- Ministru kabineta 2006.gada 27.jūnija noteikumi Nr.526 “Kārtība, kādā pasākuma organizators nodrošina neatliekamo medicīnisko palīdzību publiskā pasākumā”;
- Ministru kabineta 2012.gada 13.marta noteikumi Nr.172 ”Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem”;
- Ministru kabineta 2007.gada 8.maija noteikumi Nr.298 ”Noteikumi par publiska pasākuma organizatora civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu”;
- Ministru kabineta 2004.gada 17.februāra noteikumi Nr.82 “Ugunsdrošības noteikumi”;
- Ministru kabineta 2014.gada 21.janvāra rīkojums Nr.31 „Par XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku norises laiku un vietām”;
- Ministru kabineta 2014.gada 26.marta rīkojums Nr.134 “Par XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku rīcības komiteju”.

Komisija ir apkopojusi ar svētku norisi saistīto tiesību aktu nosacījumus:

Tiesību akts	Tiesību norma (pants, punkts)	Iesaistītās institūcijas un amatpersonas
Bērnu tiesību aizsardzības likums	2.panta trešā daļa <i>Bērna tiesību aizsardzība ir valsts politikas sastāvdaļa. Valsts un pašvaldības organizē un kontrolē bērna tiesību aizsardzību visā valsts teritorijā.</i>	Nodrošina pasākuma organizators un iesaistītās institūcijas
	6.pants <i>Bērna tiesību aizsardzības princips</i> (1) <i>Tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras.</i> (2) <i>Visām darbībām attiecībā uz</i>	Nodrošina pasākuma organizators un iesaistītās institūcijas

	<p><i>bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.</i></p> <p><i>(3) Bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām.</i></p> <p><i>(4) Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā tiek veikti nepieciešamie pasākumi bērna un vecāku atkalapvienošanās nodrošināšanai.</i></p> <p><i>(5) Darbība vai bezdarbība, kuras rezultātā netiek ievērotas bērna tiesības (bērna atstāšana bez minimāliem iztikas līdzekļiem, pajumtes, aprūpes, aizbildnības), vai citas darbības, kas ierobežo bērna personiskās vai īpašuma tiesības un brīvības, uzskatāmas par amorālām un pretlikumīgām.</i></p>	
	<p>16.pants. <i>Bērna tiesības uz atpūtu un brīvo laiku</i></p> <p><i>Bērnām ir tiesības atbilstoši savam vecumam un fiziskajai un garīgajai attīstībai uz atpūtu un brīvo laiku, tiesības piedalīties spēlēs un izpriecu pasākumos, kā arī kultūras dzīvē un nodarboties ar mākslu.</i></p>	<p>Nodrošina pasākuma organizators un iesaistītās institūcijas</p>
	<p>50.¹ panta pirmā daļa <i>Bērns var piedalīties dažādās aktivitātēs (pasākumos), ja tās netraucē viņam iegūt izglītību, kā arī neapdraud viņa drošību, veselību, tikumību vai citas būtiskas intereses.</i></p>	<p>Nodrošina pasākuma organizators un iesaistītās institūcijas</p>
	<p>50.² panta pirmā daļa <i>Par bērna drošību publiskos pasākumos ir atbildīgas šā likuma 72.pantā minētās personas</i></p> <p>72.panta pirmā daļa <i>Bērnu aprūpes, izglītības, veselības aprūpes un citās tādās iestādēs, kurās uzturas bērni, šo iestāžu vadītāji un darbinieki, bērnu pasākumu un tādu pasākumu organizatori, kuros piedalās bērni,</i></p>	<p>Nodrošina svētku organizatori, dalībnieku pavadošais pedagoģiskais personāls</p>

	<i>personas, kuras minētajās iestādēs un pasākumos veic brīvprātīgo darbu vai saskaņā ar šīm iestādēm noslēgto vienošanos sniedz pakalpojumu, ir atbildīgas par bērna veselības un dzīvības aizsardzību, par to, lai bērns būtu drošībā, lai viņam tiktu sniegti kvalificēti pakalpojumi un ievērotas citas viņa tiesības</i>	
Dziesmu un deju svētku likums	7.panta pirmās daļas 8.punkts <i>Ministru kabinets apstiprina Vispārējo latviešu dziesmu un deju svētku un Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku rīcības komiteju sastāvu.</i>	Ministru kabineta 2014.gada 26.marta rīkojums Nr.134 Rīcības komitejas priekšsēdētāja M. Seile – izglītības un zinātnes ministre Rīcības komitejas izpilddirektore A. Bērziņa – Valsts izglītības satura centra vadītāja vietniece, Interesu izglītības un tālākizglītības departamenta direktore Rīcības komitejas locekļi: I. Aire – Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietniece E. Aldermane – Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja I. Dundure – Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēža padomniece izglītības, bērnu, jaunatnes un ģimenes jautājumos M. Grebzde – Latvijas Nacionālā kultūras centra Administratīvās nodaļas vadītāja G. Grūbe – Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes loceklis B. Kleina – Veselības ministrijas Veselības aprūpes departamenta direktora vietniece E. Martinsons – Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietnieks, Nodrošinājuma un finanšu departamenta direktors R. Pupele – Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta direktora vietniece Neatliekamās medicīniskās palīdzības jautājumos J. Radzevičs – Rīgas pilsētas izpilddirektors I. Stepanova – Finanšu ministrijas Budžeta departamenta direktore A. Šults – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Pašvaldību departamenta direktora vietnieks, Pašvaldību sistēmas attīstības nodaļas vadītājs D. Ziemele – Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Stratēģijas un reģionālās politikas nodaļas vadītāja Rīcības komitejas sekretāre A. Strikaite – Valsts izglītības satura centra Interesu izglītības un audzināšanas darba nodaļas vadītāja vietniece
Dziesmu un deju svētku likums	7.panta trešās daļas 1.punkts <i>Izglītības un zinātnes ministrija</i>	Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu pārrauga savas padotības iestādes

	<p><i>savas kompetences ietvaros nodrošina Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku sagatavošanas procesu un pārrauga tajā iesaistīto Izglītības un zinātnes ministrijas atbildīgo institūciju darbu</i></p>	
<p>Dziesmu un deju svētku likums</p>	<p>7.panta trešās daļas 2.punkts <i>Izglītības un zinātnes ministrija apstiprina Dziesmu un deju svētku padomes ierosināto Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku māksliniecisko padomi un tās nolikumu un nodrošina šīs padomes darbu</i></p>	<p>Izglītības un zinātnes ministrijas 28.04.2014 rīkojums Nr.224 (grozījums 06.02.2015 rīkojums Nr.106) Padomes priekšsēdētājs R.Pauls – komponists Padomes priekšsēdētāja vietniece A.Jansone – svētku režisore Padomes locekļi: M.Alpa – Latvijas Nacionālā kultūras centra dejas mākslas eksperte G.Bāliņa – horeogrāfe, Latvijas Kultūras akadēmijas profesore M.Bratkus – Jelgavas Bērnu un jauniešu centra „Junda” deju kolektīva „Jundari” vadītāja, Jelgavas un Ozolnieku novada tautas deju kolektīvu virsvadītāja V.Dzene – O.Kalpaka Rīgas Tautas daiļamatu pamatskolas vizuālās mākslas un mājturības un tehnoloģiju (keramika) skolotāja, Rīgas Interesešu izglītības metodiskā centra vizuālās mākslas pulciņu skolotāju metodiskās apvienības vadītāja M.Erdmanis – Rīgas pilsētas būvvaldes Pilsētvides dizaina pārvaldes Reklāmas saskaņošanas nodaļas galvenais mākslinieks O.Freiberga – Rīgas Kultūras un tautas mākslas centra „Mazā gilde” bērnu Tautas deju ansambļa „Dzintariņš” mākslinieciskā vadītāja A.Liekna – Jelgavas novada Izglītības pārvaldes galvenā speciāliste interesešu izglītības jautājumos, Jelgavas novada apvienotā skolēnu kora „Asni” diriģente D.Liepa – Bērnu un jauniešu centra „Rīgas Skolēnu pils” folkloras kopas „Kokle” vadītāja, Rīgas Interesešu izglītības metodiskā centra folkloras apvienības vadītāja R.Linde – Andreja Pumpura Rīgas 11.pamatskolas direktore, tautas deju kolektīva „Pumpurēni” un Tautas deju un mūzikas kluba „Liesma” deju kolektīva „Dzīpariņš” vadītāja B.Moļņika – UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas ģenerālsēkretāra pienākumu izpildītāja E.Papule – Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietniece – Izglītības departamenta direktore</p>

		<p>J.Erenštreits – Rīgas Doma kora skolas dibinātājs, diriģents un pedagogs</p> <p>S.Pujāte – Latvijas Nacionālā kultūras centra direktore</p> <p>M.Visendorfs – Rīgas 6.vidusskolas vispārējās pamatizglītības skolotājs pūšaminstrumentu spēlē</p> <p>E.Vītols – Rīgas Valsts 2.ģimnāzijas jauktā kora diriģents</p> <p>Padomes sekretāre</p> <p>A.Strikaite – Valsts izglītības satura centra Interesu izglītības un audzināšanas darba nodaļas vadītājas vietniece</p>
Dziesmu un deju svētku likums	7.panta ceturtnā daļa <i>Iekšlietu ministrija Dziesmu un deju svētku laikā nodrošina sabiedrisko kārtību un drošību</i>	Saskaņā ar “Sabiedriskās kārtības un satiksmes drošības nodrošināšanas plāns IX Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku laikā no 2015.gada 6.jūlija līdz 12.jūlijam”
Dziesmu un deju svētku likums	7.panta piektā daļa <i>Veselības ministrija Dziesmu un deju svētku laikā nodrošina neatliekamo medicīnisko palīdzību svētku dalībniekiem un skatītājiem</i>	NMPD
Dziesmu un deju svētku likums	7.panta septītnā daļa <i>Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku rīkotājs ir Valsts izglītības satura centrs</i>	<p>Valsts izglītības satura centra 16.06.2015. rīkojums Nr.4.1-09/61 „Par XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku dalībnieku un kolektīvu skaita apstiprināšanu”;</p> <p>Valsts izglītības satura centra 25.06.2015. rīkojums Nr.4.1-09/65 „Par XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku programmas projektu atbildīgo personu apstiprināšanu un kārtību, kādā notiek komunikācija ārkārtas situācijās XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku laikā”</p> <p>Valsts izglītības satura centra 25.06.2015. rīkojums Nr.4.1-09/66 „Par XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku pasākumu programmas apstiprināšanu”</p>
Dziesmu un deju svētku likums	8. ¹ panta ceturtnā daļa <i>Rīcības komiteja izskata un pieņem lēmumus Dziesmu un deju svētku sagatavošanas un norises organizatoriskajos jautājumos un nodrošina svētku rīkošanā iesaistīto institūciju darbības koordināciju</i>	Rīcības komiteja
Dziesmu un deju svētku likums	8. ¹ panta piektā daļa <i>Ārkārtas situācijās rīcības komitejas priekšsēdētājs ir tiesīgs pieņemt lēmumus, nesasaucot rīcības komitejas sēdi</i>	Izglītības ministre M.Seile

Dziesmu un deju svētku likums	8. ¹ panta sestā daļa <i>Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku rīcības komitejas darbu organizatoriski un materiāltehniski nodrošina Valsts izglītības satura centrs</i>	VISC
Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums	10.panta otrās daļas 10.punkts <i>Pasākuma organizatoram ir pienākums pārtraukt attiecīgo pasākumu, ja netiek ievērotas šajā likumā noteiktās publiska pasākuma organizēšanas prasības vai to pieprasa par tehnisko drošību atbildīgā persona vai sakarā ar draudiem pasākuma apmeklētāja vai dalībnieka drošībai — Valsts policijas atbildīgā amatpersona</i>	A.Bērziņa K.Rubīns Valsts policija
Ministru kabineta 2006.gada 27.jūnija noteikumi Nr.526 "Kārtība, kādā pasākuma organizators nodrošina neatliekamo medicīnisko palīdzību publiskā pasākumā"	9.punkts <i>Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniedzējus izvieto vietās, kurās tie var <u>netraucēti sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību un nodrošināt cietušo evakuāciju</u></i>	Nodrošina pasākuma organizators
Ministru kabineta 2007.gada 8.maija noteikumi Nr.298 "Noteikumi par publiska pasākuma organizatora civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu"	6.punkts <i>Par civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas esību publiska pasākuma laikā atbild pasākuma organizators</i>	Nodrošina pasākuma organizators.

IV. Risku vadības vērtējums

Valsts izglītības satura centra skaidrojuma par svētku norisi (17.07.2015 vēstule Nr.1-06/773) pielikumā pievienots VISC 2015.gada 25.jūnija rīkojuma Nr.4.1-09/65 2.pielikums "XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku risku komunikācijas plāns ar skaidri definētiem riskiem un komunikācijas kanāliem" (turpmāk – organizētāja risku komunikācijas plāns), kurā aprakstīta rīcība šādiem riskiem:

- dabas stihijas;
- transporta negadījums;
- bērnu drošība – bērna pazušana pasākuma laikā;
- sabiedriskās kārtības pārkāpumi;
- transporta līdzekļu kustības traucējumi;
- saņemti draudi;
- zādzības;
- viltotas biļetes;

- tehnoloģiskas avārijas;
- ugunsgrēks;
- infekcijas slimību uzliesmojums;
- pasākuma apmeklētāju – augstu valsts amatpersonu drošības apdraudējums;
- saslimšana, kas saistīta ar pārtikas produktu lietošanu;
- biļešu pārpārdošana;
- bez uzraudzības atstāti priekšmeti;
- provokācijas pūlī;
- dezinformācija, masu mediju testi uz drošību;
- teroristiska rakstura akts, “solo” terorista uzbrukums;
- sprādziens;
- klaiņojošu dzīvnieku iekļūšana pasākumu norises vietā;
- plānota eksponēšanās (cilvēku izskriešana uz skatuves).

Komisijas secina, ka svētku organizēšanas procesā netika izvērtēti šādi riski:

1. Lai gan svētkos tika piesaistīts normatīvo aktu prasībām atbilstoši nepieciešamais medicīniskā personāla skaits, tomēr netika izvērtēta riska pakāpe un rīcība krīzes situācijā apstākļos, kad vienlaikus nepieciešams sniegt medicīnisko palīdzību lielam skaitam dalībnieku (ārkārtas medicīniskās situācijas).

2. Straujas āra temperatūras svārstības.

3. Pieļaujамais dalībnieku skaits estrādē atbilstoši pasākuma norises vietas infrastruktūras tehniskajam stāvoklim.

4. Dalībnieku evakuācijas situāciju modelēšana, t.sk., fizisku vai psihoemocionālu notikumu izraisītās masveida paniskās reakcijas.

5. Sekas, kas var rasties, ja netiek ievērotas bērnu fizioloģiskās un psiholoģiskās adaptācijas (t.sk., slodzes, ēdienreīžu aizstāšana ar sausās pārtikas pakām, dienas režīma neievērošana, u.c.) spējas.

V. Priekšlikumi tālākai rīcībai

Komisija, analizējot pieejamo informāciju, saņemtos dokumentus, kā arī uzklusot uz komisijas sanāksmēm pieaicināto speciālistu viedokļus, turpmāko svētku organizēšanai izvirza tālākminētos priekšlikumus:

Organizācija:

1.priekšlikums. Svētku pasākumu norises vietās nodrošināt *Operatīvās vadības grupu*, kura ārkārtas situācijās pieņem operatīvus lēmumus un sniedz priekšlikumus Rīcības komitejai (par pasākuma drošību atbildīgajai amatpersonai). Ierosināt grozījumus Dziesmu un deju svētku likumā, nosakot *Operatīvās vadības grupas* funkcijas, uzdevumus un tiesības.

2.priekšlikums. Rīcības komitejai izstrādāt prasības (instrukcijas) visām iesaistītajām pusēm un veikt pienākumu izpildes kontroli, t.sk. precizēt visu atbildīgo (t.sk. dalībnieku pavadošo personu) personu pienākumus un atbildību.

3.priekšlikums. Izveidot un svētkos izmantot statistikas uzskaites un analīzes sistēmu t.sk. ieviest dalībnieku elektroniskas identifikācijas kartes, pilnvērtīgai risku analīzei par bērniem atbilstošu slodžu un dienas režīma nodrošināšanu paaugstināta stresa apstākļos, t.sk. ilglaicīgā noslodzē, ierobežotā telpā, dažādu meteoroloģisko laika apstākļu ietekmē u.c.

4.priekšlikums. Ieviest dalībnieku koordinatoru un pavadošo personu elektroniskās apziņošanas sistēmu, t.sk. izmantojot to arī preventīvos, informatīvos un operatīvos nolūkos (piem., izmantojot IKT).

5.priekšlikums. Veikt grozījumus normatīvajos aktos, kas attiecas uz valsts nozīmes pasākumu organizēšanu un norisi, nosakot izņēmumus (piem., par izmitināšanu izglītības iestādēs u.c.).

6.priekšlikums. Svētku sagatavošanas procesā iekšējai un ārējai komunikācijai izstrādāt *Krīzes komunikācijas plānu*, izvērtējot arī sociālo tīklu un mediju ietekmi krīzes situācijās.

7.priekšlikums. Veikt pasākumus transporta loģistikas uzlabošanai.

8.priekšlikums. Turpmākai kvalitatīvai un drošai svētku norises sagatavošanai un organizēšanai nākotnē nodrošināt regulāru un ciešu Skolu jaunatnes un Vispārējo dziesmu svētku organizatoru sadarbību (Valsts izglītības satura centrs un Latvijas Nacionālais kultūras centrs).

Veselība:

9. priekšlikums. Rīcības komitejai svētku noslodzes plānu (dienas režīma, uztura, u.c.) saskaņot ar pediatru un psihologu profesionālajām asociācijām. Plānot dalībnieku noslodzi, atbilstoši bērnu fizioloģiskām un psiholoģiskām īpatnībām un vajadzībām, t.sk., mēģinājumu skaita samazināšana (piemēram, svētkus paredzēt ilgākus – vairāk dienas un mazināt mēģinājumu ilgumu vienā dienā.), mēģinājumu ilguma grupēšana pēc vecuma grupām (piemēram, pirmsskola; 1.-4.klase; 5.-9.klase; vidusskola), dalībnieku dienas režīma ievērošanas uzraudzība (pietiekams naktsmiers, atpūta, ēšana).

10. priekšlikums. Rīcības komitejā iekļaut svētku medicīniskās aprūpes kvalitātes nodrošinājuma koordinatoru (galvenais ārsts), kurš, sadarbojoties ar NMPD un citu svētku norisē iesaistīto medicīniskās aprūpes personālu (tajā skaitā Slimību profilakses un kontroles centra attiecīgajiem speciālistiem un dalībnieku kolektīvu pavadošajiem medicīnas darbiniekiem), **koordinē** medicīnisko pakalpojumu sniegšanu kopumā.

11.priekšlikums. Nodrošināt atbilstošu dalībnieku ēdināšanu, t.sk.:

11.1. iespēju robežās organizēt ēdināšanu pasākumu norises vietās (it īpaši dalībniekiem, kuri izmitināti vistālāk no pasākuma norises vietas). Atbilstoši laikapstākļiem nodrošināt dalībniekus ar siltu tēju vai atvēsinošu dzērienu pasākumu norises vietās;

11.2. plānojot ēdienkarti, ievērot bērnu vecumu un noslodzi, paredzot atbilstošu kaloriju skaitu ēdienā, ēdiena pasniegšanas laiku un starplaikus starp ēdienreizēm;

11.3. nodrošināt dalībniekiem visās ēdienreizēs siltu ēdienu un sausās pārtikas pakas izmantot tikai ārkārtas gadījumos (tos iepriekš definējot), šādu faktu saskaņojot ar Rīcības komiteju;

11.4. pasākumu norises vietās (īpaši mēģinājumu laikā) atļaut tirgot tikai tādas pārtikas produktus, kurus, atbilstoši normatīvajiem aktiem, atļauts tirgot skolās;

11.5. organizatoriem, plānojot publisko iepirkumu par ēdināšanu pasākumu norises vietā, to izsludināt savlaicīgi, lai pretendenti var iegādāties atbilstošu aprīkojumu ēdienu sagatavošanai, uzglabāšanai un pasniegšanai.

12.priekšlikums. Bērnu labsajūtas nodrošināšanai, t.sk. veselības risku mazināšanai, aicināt

vecākus informēt kolektīvu vadītājus (bērnu pavadošās personas) par apstākļiem, kam ir jāpievērš īpaša uzmanība, piemēram, bērna ēšanas paradumi/ierobežojumi, miega režīms, bērna veselības stāvoklis u.c.

Drošība:

13.priekšlikums. Nodrošināt atbilstošu un kvalitatīvu pasākumu norises vietas infrastruktūru, t.sk. par tās atbilstību iecerētā pasākuma režijā paredzētajam dalībnieku skaitam.

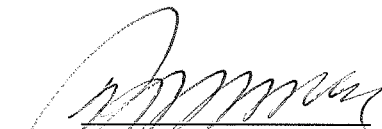
14.priekšlikums. Veikt iepriekšēju dalībnieku un pavadošā personāla instruēšanu par rīcību ārkārtas situācijās, kā arī svētku mēģinājumos iekļaut ārkārtas situāciju modelēšanu, t.sk. dalībnieku evakuāciju.

15.priekšlikums. Nodrošināt informēšanas pasākumus par Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas bērnu uzticības tālruņa psiholoģiskajam atbalstam pieejamību dalībniekiem, koordinatoriem un pavadošām personām.

16.priekšlikums. Svētku pasākumu norises vietās nodrošināt videonovērošanu (ar ierakstu), kuras tiešraidei *on-line* režīmā seko līdz svētku *Operatīvās vadības grupa*.

17.priekšlikums. Svētku sagatavošanas procesā nodrošināt preventīvu dalībnieku izmitināšanas vietu kontroli, lai tās atbilstu ugunsdrošības noteikumu prasībām.

Komisijas vadītāja:

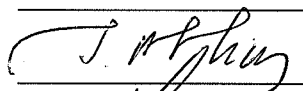

E.Papule

Komisijas locekļi:

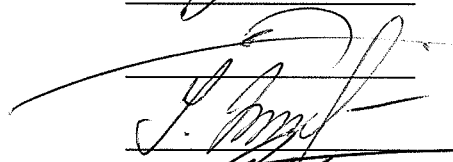
S.Voldiņš

I.Alliks

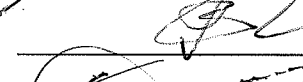
L.Kozlovska

M.Balodis

I.Millere

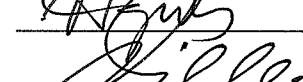
G.Catlaks

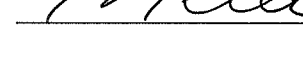
A.Bukēvičs

K.Eklons

I.Teterovskis

V. Liguts

S.Villere